

Т.А. Наумова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

І.В. Нестеренко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Стратегією реформування вищої освіти передбачено, що основними викликами системи вищої освіти є необхідність забезпечення підготовки кваліфікованих спеціалістів для ринку праці, перетворення економічної моделі на «економіку, що базується на знаннях», необхідність закладів вищої освіти готувати фахівців до вимог ринку праці, збільшення практичних навичок у випускників. Наявність диплома про вищу освіту, свідчить про вузьку професійну спеціалізацію. Тому наряду з професійними знаннями, вміннями та навичками, які студент набуває під час навчання у закладах вищої освіти, йому необхідні ще навички, які складно виміряти та їх оцінка носить суб'єктивний характер.

У країнах Європейського Союзу формується поняття м'яких навичок (soft skills). Вони протиставляються жорстким – спеціальним вузькопрофесійним навичкам (hard skills), бо не мають однозначної жорсткої прив'язки до конкретної.

В Україні поняття soft skills є відносно новим і достатньою мірою недослідженим. Тож розгляд питання розвитку «м'яких» навичок студентів економічних спеціальностей надзвичайно актуальне. Ми згодні з думкою багатьох науковців, які вивчали ці питання, що навчальні програми перенавантажені навчальними дисциплінами, які розвивають у студентів hard skills, тобто «тверді» навички, пов'язані зі знанням фундаментальних та спеціальних дисциплін, здобуттям практичної підготовки тощо. Про те, як майбутньому випускнику, що здобуває кваліфікацію – ступінь вищої освіти магістр, галузі знань «Управління та адміністрування», взаємодіяти у колективі з колегами, з клієнтами, з контрагентами – не навчають, хоча ці навички дуже сильно впливають на ефективність роботи співробітника.

Компанія Microsoft провела дослідження, де на вершині списку Топ-60 найоплачуваніших професій опинились ораторські та комунікативні здібності, володіння офісними програмами, створення презентацій, менеджмент проектів і високий рівень самоорганізації.

Досліджуючи розвиток ринку праці в Україні, ми дійшли висновку, що останнім часом роботодавці суттєво зменшують кількість штатних працівників, що безпосередньо негативно впливає на ринок праці та посилює конкуренцію серед претендентів на працевлаштування. Зокрема, середньооблікова кількість штатних працівників міста Харкова у IV кварталі 2019 року становила 365,4 тис. осіб і порівняно з відповідним періодом 2018 року зменшилась на 2,7%. На підставі власних досліджень ми дійшли висновку, що студентам економічних спеціальностей необхідно розвивати: індивідуальні якості, які передбачають насамперед орієнтацію на клієнта та кінцевий результат, також формулювання завдань, цілей, вміння своєчасно вирішувати проблеми фінансового характеру тощо; комунікаційні якості, у складі яких у пріоритеті вміння готувати якісні презентації, спілкування з клієнтами, контрагентами, вміння формулювати власне висловлення та власної думки на проблеми фінансового характеру, які стосуються фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому; управлінські якості, мають дуже важливе значення саме для студентів ступеня вищої освіти магістр, оскільки вміння планувати, передбачати та запобігати ризикам – це головні складові компетентного та грамотного керівника та в цілому управлінського персоналу будь-якого підприємства, яке прагне досягти успіхів та позитивних фінансових показників в умовах жорсткої конкуренції.

Отже, на нашу думку, першочерговою проблемою з підготовки фахівців галузі знань «Управління та адміністрування» є розрив між розвитком *hard skills* і *soft skills* в межах ЗВО. На нашу думку, для розвитку саме «м'яких» навичок студентів необхідно і надалі надавати можливість студентам брати участь у студентських наукових товариствах, студентському самоврядуванні; підтримувати ідеї щодо створення молодіжних організацій; сприяти участі студентів у наукових конференціях молодих вчених; викладати свої наукові здобутки у вигляді наукових публікацій у збірниках наукових праць (керування написанням тез та статей); розвивати комунікаційні якості, шляхом підготовки презентацій, квестів, круглих столів, бізнес – тренінгів, тощо, які навчають роботі в команді, управлінню проектами й делегуванню обов'язків. В цьому процесі проактивні студенти здобувають навички креативного мислення й управління часом, навички комунікації, нетворкінгу, керування проектами, командування, володіння інструментами розробки сайтів, комп'ютерної графіки й відеомонтажу, які більшою мірою і відносяться до «м'яких» навичок.